

Υπόθεση C-349/20

Περίληψη της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως κατ' εφαρμογήν του άρθρου 98, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου

Ημερομηνία καταθέσεως:

29 Ιουλίου 2020

Αιτούν δικαστήριο:

First-tier Tribunal (Immigration and Asylum Chamber) (Ηνωμένο Βασίλειο)

Ημερομηνία της αποφάσεως του αιτούντος δικαστηρίου:

29 Ιουλίου 2020

Προσφεύγοντες:

NB

AB

Καθού:

Secretary of State for the Home Department

Παραμβαίνουσα:

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR)

Αντικείμενο της κύριας δίκης

Η εν θέματι υπόθεση αφορά προσφυγή την οποία άσκησε μητέρα (NB) και γιος (AB) ο οποίος πάσχει από βαριά αναπηρία κατά αποφάσεως του Secretary of State for the Home Department (Υπουργού Εσωτερικών, στο εξής: Secretary of State), της 3ης Σεπτεμβρίου 2019 με την οποία ο τελευταίος αρνήθηκε να χορηγήσει στους προσφεύγοντες άσυλο ή ανθρωπιστική προστασία στο Ηνωμένο Βασίλειο κατ' εφαρμογήν των εθνικών κανόνων περί μεταναστεύσεως. Η NB και ο AB είναι απάτριδες, Παλαιστίνιοι πρόσφυγες, οι οποίοι διέμεναν προηγουμένως στον καταυλισμό προσφύγων στην περιοχή Al Bass του Νότιου Λιβάνου. Τον συγκεκριμένο καταυλισμό διοικεί η United Nations Relief and Works Agency for Palestinian Refugees in the Near East (Υπηρεσία Αρωγής και Έργων των

Ηνωμένων Εθνών για τους Παλαιστίνιους Πρόσφυγες στην Εγγύς Ανατολή, στο εξής: UNRWA), η οποία παρέχει συνδρομή και προστασία στους Παλαιστίνιους πρόσφυγες στη Λωρίδα της Γάζας, στη Δυτική Όχθη (συμπεριλαμβανομένης της ανατολικής Ιερουσαλήμ), στον Λίβανο, στην Ιορδανία και στη Συρία. Επί του παρόντος, η NB βρίσκεται στο Ηνωμένο Βασίλειο μαζί με τον σύζυγό της, KB, και τα πέντε τέκνα τους (μεταξύ των οποίων και ο AB), ηλικίας 7 μηνών έως 14 ετών. Ο AB είναι ηλικίας 13 ετών. Όλα τα μέλη της οικογένειας (πλην του νεότερου τέκνου, Η, το οποίο γεννήθηκε στο Ηνωμένο Βασίλειο) είναι Παλαιστίνιοι πρόσφυγες, καταγεγραμμένοι από την UNRWA. Τον Σεπτέμβριο του 2015, οι γονείς και τα τέσσερα, κατά τη χρονική εκείνη στιγμή, τέκνα τους εγκατέλειψαν τον Λίβανο με σκοπό να μεταβούν στις Ηνωμένες Πολιτείες διαθέτοντας θεώρηση [εισόδου]. Στη συνέχεια, και συγκεκριμένα στις 11 Οκτωβρίου 2015, αφίχθηκαν στο Ηνωμένο Βασίλειο. Η δικογραφία δεν περιλαμβάνει κανένα στοιχείο όσον αφορά την παραμονή τους στην Αμερική και την άφιξή τους στο Ηνωμένο Βασίλειο, ενώ προκύπτει ότι η οικογένεια κατέβαλε στους διακινητές 10 000 δολάρια Ηνωμένων Πολιτειών προκειμένου οι τελευταίοι να οργανώσουν το ταξίδι της οικογένειας στην Αμερική και ακολούθως στο Ηνωμένο Βασίλειο. Ο βασικός λόγος μετάβασής τους στο Ηνωμένο Βασίλειο, όπως διευκρινίζεται, είναι η επιθυμία των γονέων να διασφαλίσουν ότι ο υιός τους AB, που πάσχει από βαριά αναπηρία, θα είναι σε θέση να τύχει επαρκούς και κατάλληλης ιατρικής και εκπαιδευτικής φροντίδας για τις πολλαπλές και σύνθετες ανάγκες του. Ο σύζυγος της NB, KB, είχε υποβάλει ήδη αίτηση ασύλου στο Ηνωμένο Βασίλειο το 2016 για τον ίδιο, την NB και τα τέσσερα, κατά τον χρόνο της αίτησης, τέκνα τους ως εξαρτώμενα μέλη. Η αίτηση του KB δεν ευδοκίμησε, καθώς το First-tier Tribunal, με απόφαση της 2ας Οκτωβρίου 2018, έκρινε ως αναληθή τον ισχυρισμό του, ο οποίος, κατά τον χρόνο εκείνο, αποτελούσε τη βάση της αιτήσεώς του για χορήγηση ασύλου, και δη ότι σε περίπτωση επιστροφής της οικογένειας στον Λίβανο θα απειλούνταν από τη Hezbollah. Το First-tier Tribunal έκρινε επίσης ότι η κατάσταση της υγείας του AB δεν πληρούσε τα κριτήρια που διατυπώθηκαν στην απόφαση του 2005 του House of Lords (νυν Supreme Court του Ηνωμένου Βασιλείου), βάσει των οποίων κρίνεται τότε τα προβλήματα που συνδέονται με την υγεία του αιτούντος άσυλο είναι αρκούντως σοβαρά ώστε να απαγορεύεται η απέλασή του από το Ηνωμένο Βασίλειο. Κατόπιν της αποφάσεως αυτής του First-tier Tribunal, οι δικηγόροι της NB και του AB συμβούλευσαν τους εντολείς τους να υποβάλουν αυτοτελώς αίτηση ασύλου τον Μάρτιο του 2019. Πριν από την έκδοση της απορριπτικής απόφασης της 3ης Σεπτεμβρίου 2019, ο Secretary of State, σε συνέχεια περαιτέρω διαβημάτων των δικηγόρων της NB και του AB, επισήμανε ότι, μολονότι οι Παλαιστίνιοι με αναπηρία υφίσταντο διακρίσεις στον Λίβανο, εντούτοις οι περιστάσεις της NB και, ιδίως, του AB δεν συνιστούσαν δίωξη, σοβαρή βλάβη ή κακομεταχείριση ούτε αντίθετη προς την αρχή της αναλογικότητας επέμβαση στα δικαιώματα που αυτοί αντλούν από το άρθρο 8 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

Αντικείμενο της κύριας δίκης και νομική βάση της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως

Το βασικό ζήτημα στην υπό κρίση υπόθεση είναι αν η NB και ο AB (και, κατ' επέκταση, τα λοιπά μέλη της οικογένειας) μπορούν να επικαλεστούν κάποιο νόμιμο λόγο προκειμένου να παραμείνουν στο Ηνωμένο Βασίλειο. Η απόφαση επί της διαφοράς εξαρτάται από το ακριβές νόημα της κρίσιμης διατάξεως της συμβάσεως των Ηνωμένων Εθνών για τους πρόσφυγες, η οποία υπογράφηκε στη Γενεύη το 1951 (ήτοι του άρθρου 1Δ) και του άρθρου 12, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας 2004/83/EK του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους (στο εξής: οδηγία για τις ελάχιστες απαιτήσεις ασύλου), και του έχοντος πανομοιότυπη διατύπωση άρθρου 12, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας 2011/95/EE του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011, σχετικά με τις απαιτήσεις για την αναγνώριση των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, για ένα ενιαίο καθεστώς για τους πρόσφυγες ή για τα άτομα που δικαιούνται επικουρική προστασία και για το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας (στο εξής: αναδιατυπωμένη οδηγία για τις ελάχιστες απαιτήσεις ασύλου).

Το άρθρο 1Δ, της συμβάσεως της Γενεύης ορίζει τα εξής:

«Η Σύμβασις αυτή δεν εφαρμόζεται επί προσώπων άτινα απολαύουν σήμερον προστασίας ή συνδρομής παρεχομένης ουχί υπό του Υπάτου Αρμοστού των Ηνωμένων Εθνών διά τους πρόσφυγας αλλά εκ μέρους ετέρου οργάνου ή Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών.

Όταν η ως άνω προστασία ή συνδρομή παύση παρεχομένη δι' οιανδήποτε αιτίαν χωρίς συγχρόνως να έχη οριστικώς ρυθμισθή η τύχη των προσώπων τούτων, συμφώνως προς τας υπό της Γενικής Συνελεύσεως των Ηνωμένων Εθνών ληφθείσας σχετικές αποφάσεις, τα πρόσωπα ταύτα θα απολαύουν αυτομάτως των εκ της Συμβάσεως ταύτης απορρεόντων ευεργετημάτων.»

Το άρθρο 12, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας για την αναγνώριση και της αναδιατυπωμένης οδηγίας για την αναγνώριση στηρίζεται ευθέως στο άρθρο 1Δ της συμβάσεως για τους πρόσφυγες και έχει ως εξής:

«Υπήκοος τρίτης χώρας ή ανιθαγενής αποκλείεται από το καθεστώς πρόσφυγα εφόσον:

α) εμπίπτει στο πεδίο του άρθρου 1Δ, της σύμβασης της Γενεύης, το οποίο αφορά την παροχή προστασίας ή συνδρομής από όργανα ή οργανισμούς των Ηνωμένων Εθνών, εκτός της Υπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες. Σε περίπτωση που η εν λόγω προστασία ή συνδρομή έχει παύσει για οποιοδήποτε λόγο, χωρίς να έχει διευθετηθεί οριστικά η κατάσταση των προσώπων αυτών σύμφωνα με τα οικεία ψηφίσματα της γενικής συνέλευσης των

Ηνωμένων Εθνών, τα πρόσωπα αυτά θα δικαιούνται αυτοδικαίως τα ευεργετήματα της παρούσας οδηγίας».

Ο Secretary of State ισχυρίζεται ότι όλα τα μέλη της οικογένειας, πλην του ηλικίας 7 μηνών βρέφους, Η, εξακολουθούν να απολαύουν της προστασίας και της συνδρομής της UNRWA, η οποία συνιστά όργανο ή οργανισμό των Ηνωμένων Εθνών εκτός της UNHCR κατά την έννοια του άρθρου 1Δ, πρώτο εδάφιο / άρθρου 12, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας για τις ελάχιστες απαιτήσεις ασύλου, και ότι η εν λόγω προστασία και συνδρομή δεν έχει παύσει κατά την έννοια των διατάξεων αυτών. Το First-tier Tribunal, στη βάση ενός ευρύτατου και εξειδικευμένου υλικού τεκμηριώσεως, προέβη σε ανάλυση της σχετικής νομολογίας των εθνικών δικαστηρίων, του ΕΔΔΑ και του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ιδίως της αποφάσεως C-364/11, της 19ης Δεκεμβρίου 2012, El Kott κ.λπ.) και σε ενδελεχή εξέταση της καταστάσεως των Παλαιστινίων προσφύγων στον Λίβανο και των ιατρικών και εκπαιδευτικών δυνατοτήτων που προσφέρονται στον καταυλισμό προσφύγων στην περιοχή Al Bass για παιδιά με βαριά αναπηρία, όπως ο ΑΒ.

Το αιτούν δικαστήριο, εξάλλου, περιγράφει, σε γενικές γραμμές, με ζοφερά χρώματα την κατάσταση των Παλαιστινίων προσφύγων στους καταυλισμούς του Λιβάνου. Οι συνθήκες διαβιώσεως στους καταυλισμούς αυτούς χαρακτηρίζονται από υπερπληθυσμό και ενίοτε βία. Ως αλλοδαποί, οι Παλαιστίνιοι αποκλείονται από τα συστήματα υγείας και εκπαιδεύσεως του Λιβάνου και αντιμετωπίζουν σημαντικά εμπόδια κατά την αναζήτηση εργασίας. Ως εκ τούτου, λαμβανομένης επίσης υπόψη της επιδεινώσεως της οικονομικής καταστάσεως στον Λίβανο κατά τα τελευταία έτη, η παλαιστινιακή κοινότητα υφίσταται διαρκή κοινωνικοοικονομική περιθωριοποίηση.

Προδικαστικά ερωτήματα

Στο πλαίσιο της εκτιμήσεως περί του αν συντρέχει παύση της προστασίας ή της συνδρομής της UNRWA κατά την έννοια του άρθρου 12, παράγραφος 1, στοιχείο α', εδάφιο δεύτερο της οδηγίας για την αναγνώριση, η οποία παρέχεται σε καταγεγραμμένο από την UNRWA απάτριδα Παλαιστίνιο πρόσφυγα με αναπηρία:

1. Συνίσταται η αξιολόγηση σε εξέταση της κατάστασης ως είχε αποκλειστικώς κατά την ημερομηνία αναχωρήσεως του αιτούντος, λαμβανομένων υπόψη των περιστάσεων υπό τις οποίες αυτός φέρεται να οδηγήθηκε στο να εγκαταλείψει τη ζώνη επιχειρήσεων της UNRWA, ή μήπως πρόκειται για ex nunc εξέταση, ήτοι προοπτική αξιολόγηση περί της δυνατότητας του αιτούντος να τύχει επί του παρόντος τέτοιας προστασίας ή συνδρομής;

2. Σε περίπτωση κατά την οποία η απάντηση στο πρώτο ερώτημα είναι ότι πρόκειται για προοπτική αξιολόγηση, είναι δυνατή η κατ' αναλογία επίκληση της ρήτρας παύσεως του άρθρου 11, με συνέπεια ότι, εφόσον ο αιτών αποδείξει ότι δικαιολογημένα εγκατέλειψε κατά το παρελθόν τη ζώνη επιχειρήσεων της

UNRWA, το βάρος αποδείξεως ότι δεν υφίσταται πλέον τέτοιου είδους λόγος θα φέρει στο εξής το κράτος μέλος;

3. Απαιτεί η στοιχειοθέτηση τέτοιου είδους αντικειμενικών λόγων, οι οποίοι δικαιολογούν την αναχώρηση ενός προσώπου που απολαύει της προστασίας ή της συνδρομής της UNRWA, να αποδειχθεί η εκ προθέσεως πρόκληση βλάβης ή αποστέρηση της συνδρομής (δια πράξεων ή παραλείψεων) εκ μέρους της UNRWA ή εκ μέρους του κράτους εντός του οποίου αυτή δραστηριοποιείται;

4. Είναι σκόπιμο να λαμβάνεται υπόψη η συνδρομή η οποία παρέχεται στα πρόσωπα αυτά από φορείς της κοινωνίας των πολιτών όπως οι μη κυβερνητικές οργανώσεις (ΜΚΟ);»

Σχετικές διατάξεις του διεθνούς δικαίου

Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το καθεστώς των προσφύγων, η οποία υπογράφηκε στη Γενεύη το 1951 (στο εξής: σύμβαση για τους πρόσφυγες), ιδίως άρθρο 1Δ.

Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τη διεθνή προστασία αριθ. 13 που εξέδωσε η UNHCR, Δεκέμβριος 2017, με αντικείμενο την εφαρμογή στους Παλαιστίνιους πρόσφυγες του άρθρου 1 Δ, της Συμβάσεως του 1951 για τους πρόσφυγες.

Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, ιδίως άρθρα 3 και 8.

Σχετικές διατάξεις του δικαίου της Ένωσης και κρίσιμη ενωσιακή νομολογία

Οδηγία 2004/83/ΕΚ του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους (στο εξής: οδηγία για τις ελάχιστες απαιτήσεις ασύλου, ΕΕ L 304, σ. 12), ιδίως άρθρο 12.

Οδηγία 2011/95/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011, σχετικά με τις απαιτήσεις για την αναγνώριση των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, για ένα ενιαίο καθεστώς για τους πρόσφυγες ή για τα άτομα που δικαιούνται επικουρική προστασία και για το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας (στο εξής: αναδιατυπωμένη οδηγία για τις ελάχιστες απαιτήσεις ασύλου, ΕΕ 2011, L 337, σ. 9).

Απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2012, El Kott κ.λπ. (C-364/11, EU:C:2012:826), ιδίως σκέψεις 51, 52, 58, 61, 76 και διατακτικό.

Απόφαση της 25ης Ιουλίου 2018, Alheto (C-585/16, EU:C:2018:584), ιδίως σκέψη 134, και προτάσεις του γενικού εισαγγελέα P. Mengozzi, ιδίως σημεία 39 και 45.

Απόφαση της 24ης Απριλίου 2018, MP κατά Secretary of State for the Home Department (C-353/16, EU:C:2018:276), ιδίως σκέψη 57.

Απόφαση της 2ας Μαρτίου 2010, Abdulla κ.λπ. (C-175/08, C-176/08, C-178/08 και C-179/08, EU:C:2010:105), σκέψεις 66 και 69.

Απόφαση της 7ης Νοεμβρίου 2013, X, Y και Z (C-1992/12 έως C-201/12, EU:C:2013:720), σκέψεις 63 και 72.

Απόφαση της 18ης Δεκεμβρίου 2014, M'Bodj (C-542/13, EU:C:2014:2452).

Απόφαση της 17ης Ιουνίου 2010, Bolbol (C-31/09, EU:C:2010:351).

Σχετικές διατάξεις του εθνικού δικαίου

Η Refugee or Person in Need of International Protection (Qualification) Regulations 2006 and the Immigration Rules (κανονιστική απόφαση του 2006 για την αναγνώριση προσφύγων ή προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας και κανόνες για τη μετανάστευση) (στο εξής: κανονιστική απόφαση του 2006). Τα ως άνω νομοθετήματα μεταφέρουν στο δίκαιο του Ηνωμένου Βασιλείου την οδηγία 2004/83 και διέπουν τη χορήγηση καθεστώτος πρόσφυγα στο Ηνωμένο Βασίλειο.

Επίσης, γίνεται εκτενής αναφορά σε διάφορα έγγραφα του Home Office (Υπουργείο Εσωτερικών), ιδίως στο έγγραφο Country Policy and information Note on Lebanon (Ιούνιος 2018), το οποίο παρέχει λεπτομερείς πληροφορίες σχετικά με τη χώρα, τις οποίες πρέπει να λαμβάνουν υπόψη οι φορείς που χαράσσουν πολιτική και λαμβάνουν αποφάσεις κατά την εξέταση συγκεκριμένων ειδών μέτρων προστασίας και καταγγελιών στο πεδίο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Κυριότερα επιχειρήματα των μετεχόντων στη διαδικασία

- 1 Οι πληρεξούσιοι δικηγόροι της NB και του AB υποστηρίζουν, κατ' ουσίαν, ότι οι εκπαιδευτικές εγκαταστάσεις και οι εγκαταστάσεις ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης στον καταυλισμό προσφύγων στην περιοχή Al Bass είναι εντελώς ανεπαρκείς για τη διασφάλιση της άκρως εξειδικευμένης περιθάλψεως που απαιτείται στην περίπτωση του AB. Σύμφωνα με τα αποδεικτικά στοιχεία που προσκόμισαν οι γονείς του, ο AB υποβαλλόταν σε φυσικοθεραπεία δύο φορές την εβδομάδα· ανθρωπιστική οργάνωση, η οποία λειτουργούσε εντός του καταυλισμού, είχε αναλάβει την οργάνωση και διεκπεραίωση του συγκεκριμένου ζητήματος. Με εξαίρεση συγκεκριμένες χειρουργικές επεμβάσεις, υποστηρίζεται ότι οι φυσικοθεραπείες ήταν όλη η ιατρική υποστήριξη που έλαβε ο AB στον Λίβανο. Για κάποιον ευρισκόμενο στην κατάσταση του AB δεν ήταν δυνατή η πρόσβαση στην κοινή εκπαίδευση. Ο Secretary of State αμφισβητεί το επιχείρημα ότι οι εκπαιδευτικές εγκαταστάσεις και οι εγκαταστάσεις ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης του καταυλισμού προσφύγων είναι εντελώς ανεπαρκείς. Το αιτούν

δικαστήριο εξετάζει το σύνολο των αποδείξεων που προσκόμισαν ενώπιόν του αμφοτέρως οι πλευρές. Το αιτούν δικαστήριο παραπέμπει σε έκθεση, συνταχθείσα από ανεξάρτητο κοινωνικό λειτουργό τον Δεκέμβριο του 2019, στην οποία τονίζεται η σημαντική πρόοδος που σημείωσε ο ΑΒ, αφότου άρχισε να φοιτά σε ειδικό σχολείο στην Αγγλία απευθυνόμενο σε μαθητές ηλικίας μεταξύ 11 έως 19 ετών οι οποίοι αντιμετωπίζουν σοβαρές και προφανείς μαθησιακές δυσκολίες. Η πρόοδος που σημείωσε ο ΑΒ, κατά την έκθεση αυτή, επηρέασε θετικά όλα τα μέλη της οικογένειας. Το θετικό αυτό αποτέλεσμα, αναφέρει η έκθεση, θα ανατραπεί εντελώς εάν ο ΑΒ και η οικογένειά του υποχρεωθούν να επιστρέψουν στον Λίβανο. Οι εκπρόσωποι της ΝΒ και του ΑΒ υποστηρίζουν ότι η σημαντική βελτίωση της καταστάσεως του ΑΒ υποδηλώνει ότι ο τελευταίος δεν ελάμβανε κατάλληλη εκπαιδευτική βοήθεια στον Λίβανο. Το αιτούν δικαστήριο προσδίδει ιδιαίτερη αποδεικτική βαρύτητα στη συγκεκριμένη έκθεση.

- 2 Ο δικηγόρος ο οποίος εκπροσωπεί τον Secretary of State ισχυρίζεται ότι στον καταυλισμό προσφύγων στην περιοχή Al Bass λειτουργεί κέντρο με την ονομασία «Κέντρο Πρώιμης Παρέμβασης», την επιμέλεια της λειτουργίας του οποίου έχει ο Palestinian Women's Humanitarian Organisation, ενώ χρηματοδοτείται από ανθρωπιστική οργάνωση με την επωνυμία Medical Aid for Palestinians. Σύμφωνα με τις πληροφορίες που ελήφθησαν τον Ιούλιο του 1997 από πρόσωπο που εκπροσωπεί το Κέντρο Πρώιμης Παρέμβασης, το κέντρο αυτό παρέχει υπηρεσίες κυρίως σε παιδιά με ειδικές ανάγκες από την Παλαιστίνη ηλικίας έως έξι ετών, μολονότι προσφέρονται, πιο περιορισμένα, βασικές υπηρεσίες και διάφορες ειδικότητες και για μεγαλύτερα παιδιά τα οποία πάσχουν από σοβαρές αναπηρίες. Ο δικηγόρος που εκπροσωπεί τον Secretary of State υποστηρίζει ότι οι γονείς του ΑΒ δεν επιχείρησαν, πριν εγκαταλείψουν τον Λίβανο τον Δεκέμβριο του 1997, να απευθυνθούν στο Κέντρο Πρώιμης Παρέμβασης προκειμένου να διαπιστώσουν αν θα μπορούσε να παράσχει κατάλληλη συνδρομή στον ΑΒ, αν και ο ΚΒ γνώριζε την ύπαρξή του, ενώ επίσης σχολίασε ότι η όποια συνδρομή ήταν ελάχιστη και ουδόλως προσαρμοσμένη στον υιό του, καθόσον το κέντρο βοηθούσε μόνο τα μικρής ηλικίας παιδιά. Το αιτούν δικαστήριο διαπιστώνει ότι οι γονείς του ΑΒ δεν απέδειξαν ότι η οικογένεια δεν ήταν ευλόγως σε θέση να έχει πρόσβαση σε επαρκή εκπαίδευση και αρωγή από μη κυβερνητικές οργανώσεις όπως αυτή η οποία ήταν υπεύθυνη για το Κέντρο Πρώιμης Παρέμβασης.

Συνοπτική έκθεση του σκεπτικού της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως

- 3 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι δεν αμφισβητείται ότι η ΝΒ και ο ΑΒ εμπίπτουν στο υποκειμενικό πεδίο εφαρμογής του άρθρου 1Δ της σύμβασης για τους πρόσφυγες, στο μέτρο που, κατά το παρελθόν, έτυχαν της προστασίας ή συνδρομής της UNRWA. Ως εκ τούτου, και σύμφωνα με το διατακτικό της αποφάσεως C-364/11, El Kott κ.λπ., εξαιρούνται από την προστασία των προσφύγων, εκτός αν αποδείξουν ότι έπαυσαν να απολαύουν της προστασίας ή συνδρομής της UNRWA για έναν ή περισσότερους λόγους που εκφεύγουν του ελέγχου τους και είναι ανεξάρτητοι της βουλήσεώς τους.

- 4 Οι δικηγόροι που εκπροσωπούν την NB και τον AB υποστηρίζουν ότι δικαιούνται να απολαύουν των ευεργετημάτων του άρθρου 1Δ, δεύτερο εδάφιο, διότι η αναχώρησή τους από τον Λίβανο δικαιολογούνταν από αντικειμενικούς λόγους που εκφεύγουν του ελέγχου τους και είναι ανεξάρτητοι της βουλήσεώς τους, και δη διότι η «UNRWA δεν είναι σε θέση να εκπληρώσει τους όρους της εντολής της όσον αφορά τα παιδιά με σοβαρή αναπηρία» και διότι ο AB υπέστη (και εξακολουθεί να υφίσταται) «σοβαρή διάκριση» λόγω της αναπηρίας του. Ο δικηγόρος που εκπροσωπεί τον Secretary of State υποστηρίζει ότι το αίτημά τους δεν μπορεί να τελεσφορήσει σε αυτή τη βάση, καθώς ο AB έλαβε επαρκή συνδρομή όσον αφορά την αναπηρία του όσο ζούσε στον Λίβανο και θα λάβει επίσης επαρκή συνδρομή κατά την επιστροφή του εκεί.
- 5 Κατά το αιτούν δικαστήριο, το πρώτο ζήτημα που ανακύπτει κατά την επίλυση της υπό κρίση διαφοράς, έγκειται σε αυτό που το ίδιο χαρακτηρίζει ως «χρονικό ζήτημα». Υπάρχει ασάφεια ως προς το αν το κριτήριο που πρέπει να εφαρμοστεί συνίσταται σε εξέταση αναγόμενη αποκλειστικώς στο παρελθόν (ή *ex tunc*), υπό την έννοια ότι εξετάζονται οι περιστάσεις υπό τις οποίες ο ενδιαφερόμενος οδηγήθηκε να εγκαταλείψει τη ζώνη επιχειρήσεων η UNRWA κατά τον κρίσιμο χρόνο της αναχωρήσεώς του, ή αν πρόκειται για εξέταση η οποία συμπληρωματικώς ή εναλλακτικώς συνεπάγεται αξιολόγηση *ex nunc*. Το αιτούν δικαστήριο διαπιστώνει ότι το γράμμα της σχετικής νομοθεσίας («όταν η ως άνω προστασία ή συνδρομή παύση παρεχομένη δι' οιαδήποτε αιτίαν [...]»· άρθρο 1Δ, δεύτερο εδάφιο, της σύμβασης για τους πρόσφυγες· και το άρθρο 12, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας για τις ελάχιστες απαιτήσεις ασύλου / αναδιατυπωμένη οδηγία για τις ελάχιστες απαιτήσεις ασύλου) υποδηλώνει ότι πρόκειται για εξέταση αναγόμενη αποκλειστικώς στο παρελθόν, ενώ ορισμένη μερίδα της νομολογίας κλίνει υπέρ μιας *ex nunc* ερμηνείας. Ομοίως, οι κύριες μελέτες σχετικά με το άρθρο 1Δ εκ μέρους της ακαδημαϊκής κοινότητας αποτυπώνουν ασάφεια ως προς το αν πρόκειται για εξέταση αναγόμενη αποκλειστικώς στο παρελθόν, ή και για αξιολόγηση *ex nunc* ή για κάποιου είδους σύνθεση των δύο. Εάν γίνει δεκτό ότι η σχετική διάταξη επιβάλλει δίχως καμία εξαίρεση τη διενέργεια αξιολόγησης τόσο *ex tunc* όσο και *ex nunc*, τούτο θα μπορούσε να έχει ως συνέπεια οι Παλαιστίνιοι πρόσφυγες να τυγχάνουν αυστηρότερης μεταχειρίσεως απ' ό,τι οι πρόσφυγες που εμπίπτουν στο άρθρο 1Α, παράγραφος 2, της σύμβασης για τους πρόσφυγες, υπό την έννοια ότι στην τελευταία περίπτωση διενεργείται αποκλειστικώς μια *ex nunc* αξιολόγηση (βλ. απόφαση της 7ης Νοεμβρίου 2013, X, Y και Z, C-199/12 έως C-201/12, EU:C:2013:720, σκέψεις 63 και 72). Οι δικηγόροι που εκπροσωπούν την NB και τον AB ισχυρίζονται ότι σε περίπτωση που αποδείξουν ότι οι εντολές τους εγκατέλειψαν δικαιολογημένα τη ζώνη επιχειρήσεων της UNRWA, το βάρος αποδείξεως θα φέρει τότε το Δημόσιο, το οποίο θα πρέπει να αποδείξει ότι οι εντολές μπορούν στο εξής να απολαύουν προστασίας και συνδρομής. Επιπλέον, θα μπορούσε να λεχθεί, από απόψεως αντικειμένου και σκοπού, ότι η εκδοχή κατά την οποία η αξιολόγηση περί του αν έχει παύσει η προστασία ή συνδρομή ανάγεται αποκλειστικώς στο παρελθόν συνάδει περισσότερο με την αντίληψη ότι οι Παλαιστίνιοι πρόσφυγες είναι ήδη πρόσφυγες. Ως πρόσφυγες, αρκεί απλώς να αποδείξουν ότι η παύση επήλθε κατά τον χρόνο της αναχωρήσεώς τους την οποία

επέβαλαν αντικειμενικοί λόγοι, χωρίς να χρειάζεται να αποδείξουν κάτι περισσότερο που να αφορά την τρέχουσα, μετά την αναχώρηση, κατάστασή τους. Η ασάφεια που υφίσταται ως προς τα ζητήματα αυτά θεμελιώνει τα δύο πρώτα ερωτήματα του αιτούντος δικαστηρίου.

- 6 Το δεύτερο ζήτημα, το οποίο ομοίως δεν είναι σαφές στο αιτούν δικαστήριο, αφορά την ποιότητα της παρεχόμενης από την UNRWA προστασίας ή συνδρομής. Το αιτούν δικαστήριο, μολονότι λαμβάνει υπόψη του τις πολλαπλές [δυσμενείς] διακρίσεις που υφίστανται οι απάτριδες Παλαιστίνιοι εκ μέρους των αρχών του Λιβάνου, εκτιμά εντούτοις ότι το ίδιο πρέπει να επικεντρωθεί στις ενέργειες της ίδιας της UNRWA. Κατά το αιτούν δικαστήριο, πόρρω απέχει από το να είναι προφανές ότι η UNRWA εφαρμόζει κάποια πολιτική στο πλαίσιο της οποίας εκ προθέσεως δεν παρέχει (δια πράξεων ή παραλείψεων) συνδρομή στα άτομα με αναπηρία. Οι δικηγόροι της NB και του AB υποστηρίζουν ότι το στοιχείο της πρόθεσης δεν είναι κρίσιμο εν προκειμένω, δεδομένου ότι το άρθρο 12, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας για τις ελάχιστες απαιτήσεις ασύλου προβλέπει την παύση της προστασίας ή συνδρομής «για οποιοδήποτε λόγο». Ο δικηγόρος που εκπροσωπεί τον Secretary of State διαφωνεί. Το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι, μολονότι η επίκληση του στοιχείου της προθέσεως είναι ενδεχομένως αλυσιτελής, εντούτοις το ζήτημα της αποτελεσματικότητας είναι κρίσιμο. Παραπέμποντας στη σκέψη 65 της προπαρατεθείσας απόφασεως El Kott, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι το Δικαστήριο θεωρεί σαφώς ότι είναι σκόπιμο να εξεταστεί η αποτελεσματικότητα της «προστασίας ή συνδρομής» όσον αφορά το ζήτημα αν η UNRWA είναι σε θέση να εγγυάται συνθήκες διαβίωσης οι οποίες να συνάδουν προς την αποστολή της. Κατά μια άποψη, τουλάχιστον, η UNRWA θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι διασφαλίζει αποτελεσματική προστασία ή συνδρομή στην οικογένεια εφόσον καταβάλλει προσπάθειες να τηρηθούν οι εγγυήσεις για αξιοπρεπείς συνθήκες διαβίωσης, αρκεί τυχόν παραλείψεις που διαπιστώνονται να μην είναι εσκεμμένες. Κατά το αιτούν δικαστήριο είναι επίσης σημαντικό να πληροφορηθεί με ποιο τρόπο η UNRWA είναι σε θέση να λειτουργεί εντός του ευρύτερου πλαισίου του οικείου κράτους (εν προκειμένω του Λιβάνου).
- 7 Το τελευταίο ζήτημα, επί του οποίου το αιτούν δικαστήριο ζητά διευκρινίσεις από το Δικαστήριο, αφορά τον ρόλο ορισμένων φορέων της κοινωνίας πολιτών (όπως είναι οι μη κυβερνητικές οργανώσεις) προκειμένου να εκτιμηθεί η αποτελεσματικότητα της προστασίας και της συνδρομής που παρέχει η UNRWA. Το αιτούν δικαστήριο κάνει λόγο για «μυριάδα φορέων της κοινωνίας των πολιτών που δραστηριοποιούνται στους καταυλισμούς στον Νότιο Λίβανο», συμπεριλαμβανομένης της ανθρωπιστικής οργάνωσης που χρηματοδοτεί το Κέντρο Πρώιμης Παρέμβασης στον καταυλισμό της περιοχής Al Bass. Δεν είναι σαφές στο αιτούν δικαστήριο αν ο ρόλος των εν λόγω φορέων της κοινωνίας των πολιτών είναι κρίσιμος κατά την εκτίμηση της αποτελεσματικότητας της προστασίας και συνδρομής που παρέχει η UNRWA. Για τον λόγο αυτό, υποβάλλει το τέταρτο προδικαστικό ερώτημα.